

NOBELVÄNNEN

Nr 1

Medlemstidning för Nobelmuseets Vänner

2022

Nobeldagen 2022

Läs mer på sidorna 31-33

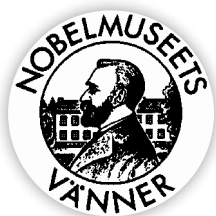
Innehåll:

Styrelse 2021 – 2022.....	3
Ordföranden har ordet	4
Nobelvännerna Verksamhetsberättelse 2021	7
Bygget av Björkbornsbron har startat	13
Rapport från verksamheten, Alfred Nobels Björkbörn, Nobelmuseet i Karlskoga	15
Utställningen "Kretsen kring Alfred Nobel"	19
Medlemsfest	23
Äntligen hittad	26
Nobeldagen den 10 dec 2021	31
Nobeltal 2021	34
Samarbete med Karlskoga konsertförening fortsätter	36
Medlemsinformation, öppettider mm.	37
Händer i vår på Nobelmuseet i Karlskoga	40

Tidningen Nobelmuseets Vänner ges ut av Föreningen Nobelmuseets Vänner.
Redaktör – Jaana-Kaisa Björk.

*Omslagsbild: Vid kransnedläggningsseremonin på Nobeldagen 2022 på Nobelmuseet i Karlskoga.
Väckert vinterväder gjorde dagen extra högtidlig. Foto Jaana-Kaisa Björk*

Vi stöder Nobelmuseet:
Vikers AB

Nobelmuseets Vänner Styrelsen 2022

Ordförande	Ulrika Lundgren	ulrika.lundgren@karlskoga.se
Vice ordförande	Annelie Rådesjö	alfrednobel146@gmail.com
Sekreterare	Susanne Morfeldt-Hafstrand	smorfeldthafstrand@gmail.com
Kassör	Sif Eklund	sif eklund@gmail.com
Ansvarig Medlemsregistret	Anita Öjendal	anita@ojendal.se
Redaktör Nobelvännen	Jaana-Kaisa Björk	jaanakaisa.bjork@outlook.com
Ledamot	Boris Holm	boris.holm@bahnhof.se
Suppleant	Boo Thuvander	boo.thuvander@telia.com
Suppleant	Christel Nilsson	aoch.nilsson@telia.com
Suppleant	Bengt Runholm	bengt.runholm@sparabransle.se
Suppleant Redaktör hemsidan	Olof Frisk	olof.frisk@gmail.com
Revisor	Birgitta Öster	
Revisor	Per Aspeli	per.aspeli@hotmail.com
Revisorssuppleant	Ulf Sjöstrand	ulf.sjostrand@hotmail.com
Adjungerad	Anneli Lyckeborn	anneli.lyckeborn@nobelkarlskoga.se
Valberedning	Mikael Björk	mikael.bjork@outlook.com
Valberedning	Lena Sjöstrand	sjostrand_lena@hotmail.com
Valberedning	Dan-Åke Widenberg	danake.widenberg@gmail.com

*Ulrika Lundgren
Foto Lena Edlund*

Ordföranden har ordet

Välkomna till årets första nummer av tidningen Nobelvänner. Tidningen kommer ut samtidigt som våren, förhoppningsvis, är på god väg att spricka ut. Då vi alla äntligen har kunnat börja återgå till en vardag utan restriktioner.

Det är OS-tider och många av oss har följt de fantastiska framgångar som våra landsmän åstadkommit. En person som ändå sticker ut är väl ändå Nils van der Poel?

Nils har gjort det ingen lyckas med sedan OS 2002 och som Tomas Gustafson utförde 1988 i OS i Calgary. Att vinna både 5 000 meter samt 10 000 meter. Kan inte låta bli att tänka på denna oförtröttliga energi och engagemang som präglar den träning som Nils gör. Det påminner om Alfred Nobels ständiga strävan efter fullkomlig utveckling i alla sina uppfinningar och alla patent han fick.

Det är även lika stort internationellt intresse för Nils van der Poels "testamente" som för Alfred Nobels. En 62 sidor lång bruksanvisning om hur man blir bäst i

långfärdsskridskor. Nils testamente beskriver bland annat den monotona och slitsamma träningen, hur han tvingas dricka vispgräddor och hur glass blir en fördel i konkurrensen. Ett testamente för att all träning och experiment ska kunna komma fler till del och att ge möjligheter för andra att lyckas.

Såsom Alfred Nobels testamente har gett möjligheter och utdelandet av olika Nobelmedaljer inom forskningen i hela världen. Söndagen den 12 februari landar den dubbla OS-guldhjärten i Stockholm. Men har ingen adress och inget hem enligt dagens tidning. Alfred Nobel hade många hem under sin levnad men av levnadsbeskrivningar framgår att han stundtals kände sig rotlös. Två unika personligheter, med 100 års mellanrum. Alfred Nobel dog 1896. Nils van der Poel föddes 1996, 100 år senare. Tack för era fantastiska insatser.

Nobelvännerna fortsätter oförtrutet att medverka till Nobelmuseet i Karlskogas fortsatta drift och utveckling och

ökade kunskaper om Alfred Nobel och Björkborns herrgård.

Ni medlemmar har alla fått brev om årsmöte och inbetalningskort för 2022. Vi behöver så väl alla medlemmars stöd. Försök gärna att få fler medlemmar att stödja vårt viktiga kulturarv som vi har i Nobelmuseet i Karlskoga. Det enda Nobelmuseet i Sverige.

Valborgsfirandet sker traditionsenligt den 30 april. Nobelvännernas huvudtalare 2022 är Anneli Lyckeborn, verksamhetschef på Nobelmuseet. Då ska även invigningen av den nya Björkbornsbron, förhoppningsvis ske. 2017 var det ordförande i kultur- och föreningsnämnden Siv Björck-Kjellgren som talade. Siv fick spontana och hjärtliga applåder då hon som avslutning på sitt tal kunde berätta

att broarna skulle byggas och åter öppnas. Nu fem år senare blir detta verklighet. Tack alla som kämpat för att få en ny gång- och cykelbro.

Vi är stolta och glada över vår egen tidning "Nobelvännen" som gör att vi kan sprida kunskap om och skapa intresse för Alfred Nobel och Nobelmuseet i Karlskoga. Tack Jaana-Kaisa Björk som är redaktör för tidningen och ser till att den är fylld av intressanta artiklar. Tack till våra annonsörer, som gör det möjligt för oss att ge ut tidningen. Era intäkter täcker kostnaderna för att trycka och skicka ut tidningen, tack!

Tack alla medlemmar och annonsörer som bidrar till stödet för Nobelmuseet i Karlskoga.

*Ulrika Lundgren,
ordförande, Nobelmuseets vänner*

SAAB

MAXI
ICA STORMARKNAD
KARLSKOGA

Öppet alla dagar
8-22

Gesällgatan 5, 691 34 KARLSKOGA
tel 0586-67670.

Helmia
bygger på förtroende

LÅSSERVICE

EKBERGS
KARLSKOGA • 0586-771199

Svensk Fastighetsförmedling
Karlskoga
Bergsmansgatan 4

T +46 586 552 00
svenskfast.se/karlskoga

**Svensk
Fastighetsförmedling**

Nobelvännerna

Verksamhetsberättelse 2021

Styrelsens sammansättning 2021

Ordförande	Ulrika Lundgren
Vice ordförande	Anneli Rådesjö
Sekreterare	Susanne Morfeldt-Hafstrand
Kassör	Sif Eklund
Ledamöter	Jaana-Kaisa Björk Olof Frisk Boris Holm Anita Öjendal
Suppleanter	Boo Thuvander Christel Nilsson Monica Albertus Bengt Runholm
Nobelmuseets representant	Anneli Lyckeborn

Övriga

Revisorer	Per Aspeli Birgitta Öster
Revisorssuppleant	Ulf Sjöstrand
Valberedning	Mikael Björk (sammankallande) Lena Sjöstrand Dan-Åke Widenberg

Styrelsen

Styrelsen har haft 6 protokollförda möten under året varav två digitalt. Årsmöte och konstituerande möte genomfördes den 7 september. Pandemin har inneburit begränsad verksamhet. Dock har styrelsens ledamöter ingått i utvecklingsarbeten och en del aktiviteter har genomförts under året.

Exempel på detta är:

- Valborg: Anita Öjendal representerade Nobelvännerna i planeringen. Firandet ställdes in.
- Tidningen Nobelvännen: Jaana-Kaisa Björk har sett till att tidningen givits ut som vanligt.
- Återuppförande av klockstapeln: Frågan hanteras i fortsättningen i styrelsen och nya möjligheter sökes för finansiering.
- Ny bro vid Alfred Nobels Björkborn: Museets verksamhetschef och Nobelvännernas ordförande ingår i styrgruppen för uppförandet av bron.
- Kemishower: P.g.a. pandemin fick kemishowerna för elever i årskurs 5 och 8, helt ställas in under 2021.

Årsmöte

Årsmöte hölls söndagen den 7 september, 2021 med Corona-säkrat avstånd i Stallet, mötesplats Alfred Nobel. Årsmötet inleddes med ett otroligt och fantastiskt föredrag av Leif Lundin från Bofors Luftvärnsförening. Leif berättade kring "Bofors bildarkiv".

Under ledning av Boris Holm avhand-

lades stadgeenliga förhandlingar. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Då årsmötet hölls sent på året innebar detta att poster inte byttes ut förrän i september. Ny styrelse konstituerades. Alf Rosberg hade lämnat styrelsen och avtackades i samband med årsmötet. Till ordförande omvaldes Ulrika Lundgren.

Tidningen Nobelvännen och nyhetsbrev

Tack vare Nobelvännernas annonsörer har tidningen kunnat tryckas och har skickats ut per post till medlemmarna. Två inspirerande och välfyllda nummer av tidningen "Nobelvännen" har skapats under året med redaktör Jaana-Kaisa Björk som ansvarig. Därutöver har ett nyhetsbrev skickats ut. Tidningen har även lagts ut på bland annat bibliotek och turistbyrå.

Medlemsregister för Nobelvännerna

För uppdatering av kontaktuppgifter kontaktades Anita Öjendal, medlemsregisteransvarig. Anitas mailadress är: anita@ojendal.se. Medlemmarna uppmanas att ange sina e-mailadresser vid inbetalningen av årsavgiften.

Nobelvännernas hemsida

Hemsidan uppdaterades kontinuerligt under året. Man kunde under året anmäla sig som ny medlem via länk på hemsidan. Olof Frisk har fortlöpande ansvarat för kontakter och utformning avseende hemsidan. Adressen till hemsidan är: www.nobelvannen.se.

AKTIVITETER UNDER ÅRET

Valborgsmässofirande

Traditionellt Valborgsmässofirande, med vorttal, körsång och brasa, ställdes in i även 2021. Folkhälsomyndighetens rekommendationer om att inte träffas i stora grupper följdes.

Broar - Björkbornsbron

Karlskoga kommun har under 2021 skrivit avtal med en entreprenör för att bygga den bro som Alf Rosberg och Olof Frisk så förtjänstfullt kämpat för. Projektledare blev Malin Löow på Samhälle och Serviceförvaltningen. Styrgrupp utsågs där museets verksamhetschef, Anneli Lyckeborn och Nobelvännernas ordförande ingår. Nobelvännernas

styrelse är referensgrupp i projektorganisationen. Första spadtaget togs den 21 oktober på Alfred Nobels födelsedag, tillsammans av Tony Ring, kommunstyrelsens ordförande, Ronnie Erhard, samhällsbyggnadsnämnden ordförande och Kristoffer Hamrin, en av arkitekterna till bron.

Utformningen av bron togs fram av studenter vid Kungliga Tekniska Högskolan. Nobelvännernas Olof Frisk och Alf Rosberg var drivande i att hela processen landande i att det blev denna bågbro. Projekteringen eftersträvar att komma så nära den illustration som är framtagen, av Kristoffer Hamrin, som en av de tre studenter som ritade.

The logo for BAE SYSTEMS is displayed in white, bold, sans-serif capital letters on a solid black rectangular background. The text is centered horizontally within the rectangle.

BAE SYSTEMS

Samtidigt som markarbeten pågår vid Alfred Nobels Björkborn, skedde byggnationen av själva brokonstruktionen i Lecors fabrik i Kungälv. Projektet har hittills flutit på som det ska. Ett fint samarbete med Peab och deras underentreprenörer/konsulter och Malin Lööw, projektledare. Tidigt under våren, kommer den slutliga monteringen av bron ske och brobana och båge kommer att lyftas på plats i tid för en invigning till Valborg 2022.

Nobelmuseets Vänners styrelse har diskuterat namnfrågan. Den tidigare bron kallades ”Mejeribron” då det låg ett mejeri i anslutning till bron. Styrelsen föreslog namnet ”Björkbornsbron”. Frågan har gått vidare till namnberedningen hos den kommunala lantmäterimyndigheten. Styrelsen fick svaret att när det gäller det föreslagna bronnamnet, kan enligt Ortnamnsfunktionen något annat namn än Björkbornsbron inte komma i fråga. Björkbornsvägen leder dit norrifrån, och Björkborn är även namnet på den intilliggande herrgården. Ortnamnsfunktionen rekommenderar således att gång- och cykelbron får namnet Björkbornsbron.

Fortums bro

Den andra bro som knyter samman området där Alfred Nobels Herrgård ligger, ägs av Fortum Sverige AB, som beslutade att riva bron. Kommunen hade uppdrag att förhandla fram ett underlag för att återuppbygga även denna bro. Frågan lämnades till rättslig prövning avseende fordran kring avtalsbrott

och hinder mot servitut. Svaret från Örebro tingsrätt, visade att Fortum inte gjort formellt fel och att de kunde riva bron inom ramen för ägandet. Frågan om denna bro återkommer förmodligen.

Nobelveckan

Tyvärr gjorde pandemin att samarbetet med Örebro universitet och föredrag kring den forskning som legat till grund för Nobelprisen inte kunnat genomföras 2021. Förhoppningsvis kan föredrag genomföras på det vackra Alfred Nobels Björkborn 2022.

Alfred Nobels födelsedag

Alfred Nobels födelsedag kunde firas igen, genom en medlemsfest för Nobelvännerna.

Fredagen den 22 oktober på Nobelmuseet i Karlskoga bjöds till medlemsskalas med mingel och föredrag samt mat, dryck och umgänge till musik av ”vårt eget” husband Bas Björk.

Projektledare Malin Lööw, för Björkbornsbron berättade om hur arbetet fortlöpte för att en ny bro ska komma på plats till Valborg 2022. Temat för kalaset var ”hatt” vilket gav många trevliga och roliga huvudbonader på plats samt fantastiska berättelser om var och hur hatten kommit till ägarens hatthylla.

Nobelvännernas hedersutmärkelse

Hedersutmärkelsen 2021 förärades Edith Oldenburg som trotjänare på

Alfred Nobels Björkborn i samband med Nobeldagen. Edith Oldenburg guidade både på svenska, engelska och tyska. Motiveringen byggde på att det inte Edith vet och kan om Alfred Nobel är inte värt att veta. Ediths passionerade och livfulla berättelser om Alfred Nobel och Ragnar Sohlman är värda att uppmärksamma. Edith bidrar verkligen till att Alfred Nobels herrgård är putsad och fejad, fransarna på mattorna är kammande och silvret putsat. Edith har dessutom lärt upp många av de yngre guiderna till stolta guider på Björkborn. Genom sina insatser för museet bevarar Edith historien bakom ett av Sveriges starkaste varumärken, Alfred Nobel.

Nobeldagen den 10 december

Ett uppehåll i pandemirestriktionerna gjorde att fredagen den 10 december 2021 kunde genomföras och Alfred Nobels minne högtidlighållas. En mångårig tradition i Karlskoga. Detta skedde på Alfred Nobels Björkborn i samband med en välsmakande lunch i Alfred Nobels anda. Traditionsenlig kransnedläggning vid Alfred Nobels byst utanför Herrgården med tal till Alfred Nobels ära, av Nobelvännernas Boris Holm. Ståtlig fanfar framfördes av Emma Wahlström från Kulturskolan. Därefter hade Boris Holm ordnat att Kent Connedal och Alf Prytz från SAAB Bofors Test Center, avfyra salut som "Dubbel svensk lösen" till Alfred Nobels ära. Därefter blev det ljuv musik, piano och cello med Sören

Ågren och Torbjörn Rapp, i "Stallet" med servering av glögg och pepparkakor av Nobelmuseets Vänners styrelse. Utdelningar skedde av Nobelvännernas hedersutmärkelse 2021, Stiftelsen Karlskoga kommuns konststipendium till Alfred Nobels minne 2021 och Årets Alfred av Möckeln innovation.

Klockstapeln

Styrelsens arbete för uppförande av Klockstapel till Nobelmuseet i Karlskoga har avvaktat pandemin för att kunna sätta i gång arbetet längre fram. Jaana-Kaisa Björk har tagit stort ansvar och haft flera möten kring frågan tillsammans med bland annat Kent Klintestrand. Projektgruppen har gjort sitt uppdrag och fått in offerter för återuppbyggnaden. Nu har styrelsen ansvar för det fortsatta arbetet. Styrelsen har konstaterat att kostnaden är för stor att bära för Nobelvännerna och söker därför efter andra möjligheter till finansiering.

Slutord

Stort tack till platschef Anneli Lyckeborn som, trots allt fortsatt och idogt och initierat, arbetat för Nobelmuseet i Karlskoga. Det enda Nobelmuseet i Sverige. Nobelmuseets Vänner har under året försökt hålla modet uppe och en del arbete för att stödja Nobelmuseet, har dock kunnat genomföras. Inte minst har tidningen Nobelvännen givits ut i vanlig ordning. Nobels intentioner för forskarvärlden har hjälpt till att vaccinet kom fram så pass snabbt. Hoppas hela

befolkningen snart är vaccinerade så vi kan återgå till den vardag som vi idag uppskattar så att den kan finnas. Håll i – håll ut och håll avstånd, är fortfarande parollen.

Stort tack till all personal och guider på museet, som arbetar engagerat för att det

Alfred Nobel stod för, ska leva vidare och för att Karlskoga ska kunna erbjuda besökare ett intressant och spännande museum. De dramatiserade guidningarna på museet har kunnat genomföras med hjälp av Arent Silfversparre som har gestaltats av skådespelaren Olle Söderberg. Ragnar Sohlman har gestaltats av skådespelaren John Persson. Alfred Nobel har gestaltats av Per Jakobsson.

1982 grundades Stiftelsen Alfred Nobels Björkborn med museinamnet Nobelmuseet i Karlskoga. Idag utgörs stiftarna av Nobelstiftelsen, Karlskoga

kommun, SAAB Dynamics AB. I styrelsen ingår även BAE Systems Karlskoga. Ordförande är landshövdingen i Örebro län. Landshövding Maria Larsson fortsätter att på olika sätt ge sitt stöd till Nobelmuseet i Karlskoga och ser verksamheten som en fortsatt betydelsefull del i profileringen av Alfred Nobels Karlskoga. Tack Maria!

Tack alla som bidragit till stöd för Alfred Nobels Björkborn, Nobelmuseet i Karlskoga 2021.

Karlskoga 2022

Ulrika Lundgren

Anneli Rådesjö

Susanne Morfeldt–Hafstrand

Jaana-Kaisa Björk

Olof Frisk Boris Holm

Sif Eklund

Anita Öjendal

*Auktoriserad
hälsorådgivare*

Bergsmansgatan 2

Tel. 300 66

www.lifebutiken.se

Bygget av Björkbornsbron har startat

Bygget av Björkbornsbron startades, med ett första spadtag, torsdagen den 21 oktober 2021, Alfred Nobels födelsedag! Vädret var lite kyligt och himlen var blågrå som det är i oktobermånad.

Projektledaren Malin Lööw på Karlskoga kommun välkomnade inbjudna gäster. Ronnie Erhard, ordförande, Samhällsbyggnadsnämnden höll tal och lovade att nu skall det bli verklighet att bron invigs till valborg 2022. Bland inbjudna gäster fanns Tony Ring,

kommunalråd i Karlskoga, Ola Hamrin från PEAB, Anneli Lyckeborn, Nobelmuseet, Ulrika Lundgren och Alf Rosberg, Nobelmuseets vänner och Ingrid Norrude, Fjärilslunden, Bert Ströberg från Luftvärnsföreningen, personal från Nobelmuseet och medlemmar från Nobelmuseets vänner styrelse med flera.

Nu får vi hoppas att allt går enligt planen och vi får vara med invigning av nya Björkbornsbron till valborg 2022!

Text och foto Jaana-Kaisa Björk

Åhörare vid tillställningen lyssnar på Ronny Erhards tal. Malin Lööw, projektledare Karlskoga kommun längst till höger.

Ronny Erhard, Samhällsbyggnadsnämndens ordförande håller tal vid första spadtaget till nya Björkbornsbron

Ett informationsblakat vid kommande brofäste visar hur bron kommer att se ut.

”Hemma är där jag jobbar, och jag jobbar överallt”

Alfred Nobel

Att Alfred Nobel var före sin tid är ingen nyhet. Nu för tiden är det självklart att många arbetsplatser behöver ökad flexibilitet. På Nobeli har vi lång erfarenhet av att erbjuda viktiga supportfunktioner för att göra vardagen enklare och effektivare. På så vis kan ni fokusera på er kärnverksamhet.

Dokument

Jobba smartare. Vi är specialister på tjänster inom fysisk och digital dokumenthantering, arkivering och digitalisering.

Löner

Leverans- och kvalitetssäker lönehantering för mellanstora och stora företag. Dedikerade kundteam med bred erfarenhet av centrala och lokala avtal.

Säkerhet

Rätt säkerhetslösning för ditt företag. Vi hjälper er med bland annat passersystem, inbrottslarm, kamerasystem och brandlarm.

www.nobeli.se

Nobeli
BUSINESS SUPPORT

Rapport från verksamheten, Alfred Nobels Björkborn, Nobelmuseet i Karlskoga

Anneli Lyckeborn, Verksamhetschef

Efter att museet stängdes för säsongen den sista augusti ha vi haft caféet öppet samtidigt med guidningar i museet lördagar och söndagar. Efterfrågan har varierat, vissa helger har det varit fullt på guidningarna och andra bara ett fåtal. Eftersom inte bussbolagen har kommit i gång med sina resor ännu har vi bara haft besök av ett fåtal större sällskap. Även de utländska gästerna har uteblivit i den skala som vi önskat. Vårt café har blomstrat över sommaren och även fortsatt att vara populärt de helger vi haft öppet.

Vi varierar oss med guider, där Per som Alfred Nobel, John som Ragnar Sohlman och våra ypperliga tjejer som gestaltar piga och berättar om Alfred Nobels leverne här på Björkborn. Vi hoppas nu också på att få en ny gestalt framöver. Vi har en dam, som vill spela Bertha von Suttner, på gång.

Ett nytt rum i Herrgården invigdes i början av hösten. Det kallas för "Vännerna i kretsen runt Alfred Nobel". Det känns nytt och fräscht. Kent Klintestarnad och Hans Johansson har hjälpt till att renovera och inreda det rummet. Det har varit uppskattat av besökarna.

Under höstlovet hade vi Fiffiga huset och vårt café öppet. Det var en hel del som besökte oss under de fyra dagar vi hade öppet. Vi har haft en finsk utställning i två veckor som handlar om när finländarna kom till Sverige. Den har varit välbesökt. Vår vänförening Nobelvännerna, har haft sin höstfest och firat Alfred Nobels födelsedag med en fest i Mötesplatsen som blev lyckad.

I november 2021 har vi haft ett stort besök här under banderollen Försvarsdagar. Ca 80 personer har konfererat, fikat och ätit lunch. Vissa har även varit på guidning som vi ordnat i Herrgården.

Stort och viktigt besök som blev uppskattat. Vi är väldigt glada och hedrade att de ville lägga ett så stort arrangemang här hos oss. Alla verkade nöjda och vi fick ett fint tack sista dagen.

Det börjar boka på med att Munsänkarna har vågat starta sina träffar igen och konferensgästerna kommer tillbaka. Efter att man hävt restriktionerna om antal besökare i grupp så har förfrågningarna på både konferenser och privata fester ökat markant. Tre bröllop och ett par födelsedagsfester har vi haft i Mötesplatsen. Vårt samarbete med Konserthörsningen fortlöper och vi har flera konserter inbokade under våren.

Per-Johan Agorelius, vår kära entreprenör, representant för Gourmand World Cookbook Awards i Sverige, har flyttat ur vårt nya konferensrum och har hyrt in sig i Vagnslidret under vintern. Det nya konferensrummet har invigts av gäster från Cambrex. Nu måste bara utemiljön bli bättre också. Kommunen har lovat att asfaltera och fixa till utanför.

Vår bro, Mejeribron, som den hette innan, skall byggas upp på nytt. I fortsättningen skall den heta Björkbornsbron. Första spadtaget har tagits och det känns väldigt bra att bygget har kommit i gång och planeras bli färdigt till Valborg 2022. Det blir cykel och gångväg över. Bron blir belyst och man kommer att asfaltera en fin cykel/gångväg genom Fjärilslunden. I samband med detta har även parkeringsplatserna dis-

kuterats. Björkborn vill ha vissa platser reserverade för besökare.

Kommunen har och kommer att ha fest för sina jubilarer som fick klocka och utmärkelse för att ha jobbat i 25 eller 45 år. Man kunde inte ha någon fest förra året så därför firar man i år i stället.

Planering för kemishower i vår är också på gång. Vi ska nu göra ett utskick till skolorna och bjuda in elever till detta under våren.

Anneli har varit på Möckelngymnasiet och pratat om hemsidan i en klass som arbetar med IT. Nu hoppas vi på att hemsidan ska bli lite modernare och öka intresset.

Möten mellan kommunen och stiftelsen sker kontinuerligt och det är bra. Främst när det gäller byggnaderna så är det tät kontakt. Planer för nästa år är att måla laboratoriet och putsa upp Herrgården. Vi skulle gärna se att man också putsar upp Mötesplatsen som är mycket sliten. Vi är inte alltid nöjda hur vår park med omgivning sköts. I parken önskar vi mera för de yngre besökare. Vägen och området ner till laboratoriet kan göras också lite mer attraktivt.

BOFORS HOTEL

Karlskogaregionens internationella mötesplats

www.boforshotel.se

VÄLKOMNA!

Med världen som arbetsfält

Chematur Engineering utvecklar, projekterar och bygger kemianläggningar runt om i världen. Företaget ingår i koncernen Chematur Technologies med säte i Karlskoga.

**Chematur
Engineering**

www.chematur.se

Utställningen

"Kretsen kring Alfred Nobel"

Hans Johansson, Senior curator

Alfred Nobel verkade ju inte i ett vacuum utan han hade många människor kring sig under sina många år som familjemedlem, uppfinnare, kemist, företagare och pojkvän (som vi skulle säga idag). Det har länge funnits ett behov av att kunna presentera åtminstone en del av dessa kontakter. Alla som han hade med att göra går inte att dokumentera men de viktigaste kan vaskas fram och det är det som utställningen nu handlar om.

Nobels viktigaste och närmaste kontakter var naturligtvis familjen. Hans mor Andrietta Ahlsell stod honom mycket nära och jag skulle nog säga att hon var viktigast för honom. Pappa Immanuel Nobel var både far och affärskompanjon och hans relation till fadern var stundom präglad av konflikter. Mor fick medla många gånger mellan de viljestarka personerna. Bröderna Emil (som ju dog så tragiskt när han var ung), Ludvig och Robert och deras hustrur var också ständigt med i Alfred Nobels liv. Några av brorsbarnen var i tät kontakt med Alfred Nobel och breven verkar ha gått ofta mellan dem. Bröderna Ludvig och Robert var ju även affärskompanjoner. Breven vittnar om att Alfred Nobel många gånger hade ett helt annat sätt att driva affärer på än dem och tonen är ibland hård. Men broderskärleken vann ändå till slut.

Alfred Nobel inledde ju en långvarig relation med Sofie Hess och hon hade onekligen en viktig roll i hans liv under många år. Dessvärre fick hon aldrig bli officiell flickvän, fästmö eller hustru någon gång. De umgicks mycket per brev då Alfred Nobel ofta reste runt till sina företag. Man får intrycket att Sofie hade tråkigt och tröstade sig med shopping och resor till kurorter. Alfred Nobel gnällde på henne för slösaktighet, kritiserade hennes umgängen men skickade mer pengar och uppmuntrade henne till läkarbesök. De hade en komplicerad relation.

Bertha von Suttner, grevinna och senare Nobelpristagare, var en viktig person och troligen central som påtryckare för att Alfred Nobel skulle instifta fredspriset. Hon verkade som Alfred Nobels sekreterare en hel vecka men sedan höll de brevkontakt hela livet och diskuterade krig och fred med varandra. Tveklöst tyckte han mycket om henne men hon valde Arthur von Suttner som vi alla vet. Mellan raderna kan man ana en Nobelsk besvikelse.

Alfred Nobel hade förutom dessa personer några i sin närhet som betydde mycket. Han var av naturen kritisk och det var nog inte lätt att komma honom nära. Men det gjorde Ragnar Sohlman. Han var bekant med familjen och 23 år

gammal anställdes han av Alfred Nobel, först som bibliotekarie/sekreterare men han insåg snart att Ragnar Sohlman var bättre som kemist som han också var utbildad till. Trots en stor åldersskillnad kom de varandra nära. Jag gissar att Alfred Nobel i Ragnar såg en son han aldrig fick, Ragnar hade förlorat sin far när han var barn så han kanske såg Alfred Nobel som en ersättning för sin far. Ragnar fick som ni alla vet det största förtroendet som gick att få – att se till att Nobelprisen kom till. Då var Ragnar 26 år gammal! Man kan tycka att det var vågat av Alfred Nobel men han hade också utsett Rudolf Lilljeqvist till testamentsexekutor så de var i alla fall två. Sedan blev de tre tack vare att de knöt den skicklige advokaten Carl Lindhagen till sitt team.

I utställningen finns det flera affärsbekanta som Alfred Nobel hade kontakt med både på lång och kort sikt. En som han hade långvarig kontakt med men aldrig tyckte om var affärsmannen Paul Barbe. Barbe var viktig som kompanjon vid etablerandet av dynamitimperiet men Alfred Nobel gillade inte hans affärsmetoder. Barbés samvete var alltför rymligt, tyckte Nobel.

Utställningen är inrymd i ett rum i herrgårdens övervåning där det tidigare varit ett rekonstruerat kontor för Sverre Sohlman, som minnesgodas besökare nog minns. Sedan var rummet kontor åt artikelförfattaren i några år och sedan förråd. Nu fick det en ordentlig uppräckning för att bli ett litet gemak i 1890-talsstil. En takkrona ropades in på auktion. Den är

en mycket tidig elektrifierad armatur och då skulle glödlamporna minsann synas. De var svindyra. Tapeterna byttes ut mot mönstrade tapeter i 1800-talsstil. För att begränsa ljusinflödet sattes heltäckande rullgardiner in. De är av bomullstextil och ofärgade men ett mönstermotiv i blått ströplades på tyget. Fotografierna på personer i Nobels kretsar kopierades på opalfärgat plastglas och monterades in i ett slags ljuslådor med bakgrundsbelysning. Fotografierna kopierades av dåv. Arena reklam, idag heter de Fabriken. Konstruktionen av dessa ljuslådor var komplicerad och genomfördes av museets fantastiske tekniker Kent Klintestrand. Han har för övrigt gjort allt tekniskt arbete i utställningen som takmålning, tapetsering, eldragning med mera med mera! Alla texter i utställningen översattes till tyska och engelska av allas vår Edith Oldenburg. Texterna är skrivna ganska kortfattat för att man ska kunna läsa dem snabbt men de finns även som qr-koder för nedladdning om man inte hinner läsa dem vid ett besök.

För att komplettera miljön mot 1890-tal anskaffades en tidstypisk nytillverkad golvmatta med orientaliskt motiv. En liten kammarmöbel med rött tyg hade museet fått i gåva några år tidigare och den passade utmärkt i miljön. En bordsfotogenlampa från Tradera och en stor palmväxt gjorde miljön så 1800-talig så att Alfred Nobel lätt skulle känt sig hemma där. Utställningen blev klar under sommaren 2021.

Medlemsfest

Text och foto Jaana-Kaisa Björk

Medlemsfest hölls som vanligt fredagen efter Alfred Nobels födelsedag 21 oktober. I år blev det fredagen den 22 oktober. Fetsen började med mingel till musik av Bas-Björk, husbandet på våra fester. De spelar jazzevergreens, som gav en härlig inledning till en lyckad kväll. Gruppen består av Kjell Andersson, piano, Wiggo Öberg, klarinett och Mikael Björk, bas.

Därefter fick vi lyssna på anförande av Malin Lööw, projektledare för nya Björkbornsbron. Hon berättade hur hela projektet har framskridit till dags dato och att första spadtaget togs i veckan. Det är många spännande delmoment innan bron kommer att komma på plats. Du kan läsa mera om projektet i förra numret av Nobelvännen, nr 2, 2021 sid. 8–9.

Kvällens tema var Hatt! På Alfred Nobels tid var det naturligt att både män och kvinnor bar hatt på olika tillställningar, för männens del mest ute men kvinnorna både ute och inne beroende på tillställningen. Många hade hörsammat hattemat och bar på en hatt, som man sedan fick berätta historien om under kvällens gång. Det blev många fina berättelser och många goda skratt. Senare på kvällen valdes också Kvällens Hatt, som vanns av Annika Fröberg-Skeppstedt välförtjänt.

Vi avnjöt tre rätters middag som Folkhögskolan levererade med bravur

som vanligt. Det blev också ett lotteri med fina priser, där inkomsterna gick till förmån för klockstapeln.

Vid hemgång var alla överens om att fest med hatt var en succé.

Malin Lööw, Projektledare för Björkbornsbron på Karlskoga kommun berättar till åhörare om hur hela projektet med bron skall gå till.

Festdeltagare både med och utan hattar på. Vinnare för Kvällens festligaste hatt var Annika Fröberg Skeppstedt, femte från vänster.

DEFEATING THE IMPOSSIBLE SINCE 1886

BOFORS TEST CENTER

www.testcenter.se

Ladda ner vår app!

DRIFTINFORMATION

PÅMINNELSER

BESTÄLLNINGAR

ENERGIANVÄNDNING

MÄTARAVLÄSNING

FELANMÄLAN

FAKTUROR

MED MERA...

karlskogaenergi.se/app

Energi **& Miljö**

På hållbar väg. Tillsammans.

ÄNTLIGREN HITTAD

Nu har vi äntligen fått tag i första numret av Nobelvännen! Christina och Boris Holm hade hittat tidningen Nobelvännen nr 1 1988 i sina gömmor. Jag hade redan gett upp hoppet att hitta första numret efter att ha utlyst önskan om att få tag i ett exempel av den några gånger i tidningen Nobelvännen. Vi fick t.o.m. tackbrev, som följde med första tidningen. Dessa skall vi nu bevara väl

och arkivera på bästa sätt. Ev. kommer originalet till kommunarkivet och vi behåller kopia eller tvärtom. Det får styrelsen bestämma. Ett stort tack till Kristina och Boris Holm!

På nästkommande 4 sidor kan du läsa första numret av tidningen Nobelvännen. Det får vi tacka Christina och Boris Holm för. Foto Jaana-Kaisa Björk

Tandimplantat ser ut, känns och fungerar precis som naturliga tänder. På Nobel Biocare är vi mycket stolta över vårt arv från professor Brånemark som ledde fram till möjligheten att behandla tandlöshet med implantat. I mer än 60 år har patienter över hela världen blivit behandlade med våra väldokumenterade implantat som tillverkas i Karlskoga.

nobelbiocare.com

bet 50.-
88-09-26

Nobelvännen

Nr 1

Redaktionskommitté: Alf Bande, Algot Holmström
och Sven Odby (redaktör och ansvarig utgivare)

1988

STIG RAMEL gäst vid nästa medlemsträff

Årets första medlemsträff anordnas torsdagen den 17 mars. Programmet börjar kl 19.00, men redan en timma innan slår vi upp portarna för trevlig samvaro i salongerna. Kaffe/the med dopp serveras till ett facilt pris (10:-).

Nobelstiftelsens chef, direktören Stig Ramel, gästas oss och han kommer att berätta om Nobelpriset och de stora festligheterna som ordnas i samband med utdelningen.

Alla som tidigare hört Stig Ramel vet att det blir en högtidsstund. Han har mycket att berätta från alla de år som han haft högsta ansvaret för Nobelstiftelsen och dess verksamhet.

Vi hälsar alla medlemmar välkomna till denna begivenhet på Alfred Nobels Björkborn.

Förhandsanmälan senast den 15/3, tfn 818 94.

OPTIMISM INFÖR JUBILEET

Intresset för vänföreningen håller i sig. Medlemsantalet fortsätter att öka. Detta konstaterande gäller såväl anslutningen av privatpersoner som av företag och organisationer. I dagsläget har vi 260 enskilda medlemmar och 63 företag. Det lovar gott inför framtiden. Det bästa av allt är dock den välviljighet som vi möter från alla läger. Antigen ser det ut som lokalbefolkningen börjat inse värdet av att världens enda Nobelmuseum ligger just här i Karlskoga. Ett faktum som förtvånar många. I San Remo finns visserligen Villa Nobel, men den innehåller inget museum utan kan betecknas mer som en konferensanläggning.

Även om museet funnits i tio år är det alltså få människor som känner till dess existens. En ordentlig marknadsföring i Sverige och utomlands måste till. Här har vänföreningen en stor uppgift att fylla.

Många andra angelägna insatser väntar. Bl a föreligger ett stort önskemål om en musikestrad i herrgårdsparken. Den kommitté som arbetar med detta projekt kan rapportera att arkitekt SAR Bertil Jansson, som fö är medlem i föreningen, inom kort kommer att presentera ett röningsförslag.

Även övriga projektgrupper som tillsatts är i full gång med sina uppgifter. Det gäller bl a uppsättande av en byst av Alfred Nobel utanför entrén till museet. En annan grupp jobbar med en nödvändig komplettering av interiören.

Att intresset för vänföreningen är på toppen visade också den lilla högtidlighet som anordnades i anslutning till Nobeldagen i december. Samlingssalen var fylld av Nobelvännen. Det var en skön känsla för oss i ledningen att bära in alla extrastolar som kunde uppbäckas.

Allt talar för att fortsättningen ska bli lika framgångsrik. Det program som presenteras i detta nummer visar att jubileumsåret bjuder på många trevliga inslag.

Du är alltid lika välkommen till Alfred Nobels Björkborn och till de aktiviteter som vänföreningen ordnar.

Sven Odby, Ordförande

SEGERHERRE

Grattis, säger vi till Rolf Lindelöf, som vann tävlingen om bästa namnet på vårt medlemsblad.

Ett stort antal förslag hade lämnats in. Alla var mycket bra, men juryn fastnade slutligen för Rolfs förslag: "Nobelvännen". Priset, en dopsked i silver kommer att överlämnas i samband med medlemsträffen den 17 mars 1988.

HJÄLP TILL!

Rekrutteringen av medlemmar till vänföreningen har gått galt.

Totalt har vi idag 325 medlemmar. Målet är 500 innan jubileumsårsdets slut. Om vi ska klara den uppgiften måste alla medlemmar hjälpa till.

Det finns säkert folk i Din omgivning som gärna vill bli "Nobelvänn". Ring kansliet så överlämnar vi postgiro- eller bankgiroblanketter för inbetalning av medlemsavgiften. Den är för enskild medlem 50:-, för familjer 100:- samt för företag och organisationer 300:- per år.

Vänföreningens kansli finns på Alfred Nobels Björkborn.

Postadress:

Box 1894, 691 33 KARLSKOGA

Bankgiro: 957-5952

Postgiro: 85 64 46-0

Telefoner:

Sven Odby 0586-821 99

Gertie Ågren 0586-818 94

JUBILEUMSAKTIVITETER

Torsdag 17/3 kl 19.00

Nobelstiftelsens chef, direktör Stig Ramel, kåserar om Nobelpriset.

Tisdag 17/5 kl 19.00

Vänföreningens årsmöte. Musiksalong.

Torsdag 2/6 kl 19.00

Nobeldagarna inleds med underhållningsprogram i herrgårdsparken.

Fredag 3/6 kl 19.00

Grillfest med underhållning.

Söndag 5/6 kl 13.00

Nobelmuseet öppnar för sommarsäsongen. Jubileumsfestligheter.

Onsdag 14/9 kl 19.00

Karlskoga på Alfred Nobels tid. Tillbakablickar i ord och bild.

Fredag 21/10 kl 20.00

Nobelbal på Hotell Alfred Nobel.

Lördag/Söndag 10-11/12
kl 14.00-17.00

Nobeldagen firas med öppet hus och luciafest.

Förberedelserna för ett Nobelmuseum i Karlskoga

— Av Algot Holmström —

I en presentation av aktuella arkitektävlingar år 1968 - bl a om partiet söder om Torget i Karlskoga - skrev arkitekturhistorikern Anders Åman:

"Mitt i Karlskoga finns en minnessten, som talar om invånarnas tacksamhet mot Carl IX. . . Men det hade nog varit riktigt om man i stället rest ett monument till Alfred Nobel. Honom förutan kunde Karlskoga ha varit ett av Bergslagens många avvecklade småsamhällen. Sett ut ungefär som Grythyttan: en liten husklunga kring en korsformad röd träkyrka."

Ovanstående citat försökte jag sticka under ögonen på våra kommunalpolitiker. Om detta på något sätt påverkade Artur Grell är mig inte bekant. Emellertid föreslog han kulturnämnden den 18 september 1968 att en byst av Alfred Nobel skulle anskaffas och på våren 1970 var förberedelserna med tillstånd och anslag klara, så att en replik av Christian Erikssons verk kunde beställas.

En förberedande kommitté

Att porträttbysten nämnes i detta sammanhang beror på att den utgjorde det första konkreta tecknet på ett nyvaknat intresse i Karlskoga för Alfred Nobel. Dessutom kunde kulturnämndens initiativ åberopas, när en grupp intresserade från AB Bofors och kommunen beslöt att på egen hand bilda en kommitté för att undersöka möjligheterna att åstadkomma ett Nobelmuseum.

Arbetet utfördes av ett utskott bestående av Artur Grell, Allan Dahlgren och Nils Wahlberg, senare ersatt med Sven Kjellberg. De adjungerade med sig landsantikvarien i Karlstad, Gösta von Schoultz.

Av AB Bofors lyckades man utverka ett anslag på 15.000 kronor, som medgav engagerandet av lektorn vid Göteborgs universitet Tomas Anfält, som gjorde upp en förteckning över vad ett museum skulle kunna innehålla och därmed visade att projektet museimässigt skulle vara möjligt.

Olika lokalalternativ diskuterades, men det som behandlades mera konkret var Faktoriets. Detta var i mycket dåligt skick men ansågs kulturhistoriskt intressant och ett användningsområde skulle kunna motivera en restaurering. En arkitektfirma fick i uppdrag att göra en skiss till inredning.

Ny kommitté

Nu ansågs tiden mogen för en kommitté med uttalat uppdrag från kommun och bolag. Den fick följande sammansättning: Från kommunen Artur Grell, Arne Karlkvist, Marianne Johansson, Birgit Johansson och Ollie Holmén; från AB Bofors Kristina Winberg, Nils Carbonnier och Erik Bengtsson. Dessutom medverkade Åke Zetterman från Nobelfästelsen och Gösta von Schoultz fortsatte att representera museikunnandet. Jag fick i uppdrag att vara kommitténs sekreterare. Första sammanträdet hölls den 24 maj 1973.

Arbetet byggde man på den förberedande utredningen och tog upp dess diskussion om målsättningen. Därvid betonades att man inte enbart syftade till en "minnesgård" utan önskade denna fylld av aktiviteter, som skulle vända sig både till en bred publik och till specialister. En lång lista på programtyper utarbetades.

Lokalfrågan

Beträffande lokalfrågan stod det ganska snart klart att faktoriets ej var tänkbart. Om det skulle kunna restaureras tillfredsställande skulle detta innebära en kostnad kring en miljon. Dessutom fick man antydningar om att AB Bofors skulle kunna upplåta Björkborns herrgård som museum. Detta var ju önskedrömmen och blev kommitténs målsättning.

Frågan var om det tänkta föremålsbeståndet och den ambitiösa aktivitetsplanen kunde samordnas där. Att arkitekterna Kerstin och Lennart Olsson i Örebro uppdrogs att göra en undersökning och inkomma med förslag. Detta innebar bl a en omfattande frislående byggnad, som senare dock krymptes till en mindre byggnad för utåt-

Den första styrelsen för Stiftelsen Alfred Nobels Björkborn: Fr v Birgit Johansson, Jan Hammarstedt, Åke Zetterman, Gertie Ågren, Sune Bergström, Bert Henning, Kristina Winberg, Stig Ramel, Barbro Wijkander och Arne Karlkvist.

riktade aktiviteter i slutningen ner mot älven.

För detaljplanering fordrades anslag. Kommittén ansökte om 50.000 kronor vardera från AB Bofors och kommunen. Bolaget ställde sig positivt under förutsättning att kommunen satsade sin del. Men där tog det emot. Efter ett par turor fram och tillbaka mellan instanserna begärdes en "detaljerad beräkning av investerings- och driftskostnaderna av ett museum". Det var ju för detta man hade begärt anslag och i praktiken innebar det alltså avslag.

Båda nybyggnadsförslagen förtonade efter hand och dog. Bl a berodde detta på att det visat sig möjligt att utnyttja Nobels laboratorium för den del av föremålsvisningen som var av teknisk art. Därmed var man befriad från problemen med intrång i den gamla miljön och kunde hänvisa till tidsroga förhållanden både för Nobels bostad och för hans arbetsmiljö.

Utåtriktade aktiviteter

Utåt började det hända saker. Inför sommaren 1975 hade man fått löfte av Nobelfästelsen att denna kunde ställa till förfogande en utställning, som sammanställt för svenska legationer i samband med stiftelsens 75-årsjubileum. Kombinerat med material från Tekniska museet, lokalt stoff och filatelistiska Nobelmotiv blev det en sommarutställning i Konsthallen, som gav verklig publikframgång.

Men inte nog därmed. Nobelpristagaren Georg von Békésy hade visat sin tacksamhet ge-

nom att överlåta sin utsökta och omfattande konst- och aktivitetssamling till Nobelfästelsen. Den hade varit utställd i Östasiatiska museet och erbjöds oss som tillfällig utställning. Den ägde rum hösten 1975 på Björkborns herrgård, som därmed fick sitt genombrott för publikaktiviteter. Totalt noterades 11.171 besök.

Förberedelserna hade dock mött ett problem. Monttrar som uppfyllde säkerhetskraven fanns ej att tillgå här. Då ingrep Nobelfästelsen på ett generöst sätt. Friherre Stig Ramel meddelade, att stiftelsen skulle ställa monitör till förfogande, som sedan skulle få stanna på platsen om ett Nobelmuseum kom till stånd. Dess totalkostnad för utställningen kunde därmed uppskattas till 75.000. Montarna bildar fortfarande en förutsättning för utställningsverksamheten.

Även följande år fick Karlskoga publiken se en Nobelmotivutställning. Därvid utnyttjades den lokal, som varuhuset Domus nyligen lämnat i Folkets Hus. Materialet hade hämtats från en utställning i Tekniska museet. Även här blev det publikframgång med omkring 13.000 besökande. En del av föremålsbeståndet fick stanna kvar och placerades på Björkborn. Därmed uppstod i själva verket en permanent Nobelmotivutställning.

Biblioteket

Nobels bibliotek hade ofta nämnts i diskussionen. Detta var uppdelat i två enheter. Dels var det en huvudsakligen skönlitterär och personlig samling placerad i Nobelfästelsen, dels ett tekniskt och naturve-

Årt kungapar har gästade Alfred Nobels Björkborn vid två tillfällen. Här anländer kungen och drottningen för att inviga Alfred Nobels laboratorium. En stor dag för museets tillskyndare Kristina Winberg och alla andra Nobelvänner.

enskaptligt fackbibliotek i Vetenskapsakademins bibliotek. Båda deponerades här. Det nämnda visade sig vara oväntat omfattande beroende på att Nobels och Svante Arrhenius böcker sammanförts. Det blev min uppgift att skilja ut vad som tillhört Alfred Nobel.

Symposier

Kommitténs brist på medel begränsade arbetet, men verksamheten i dess anda fortsattes

av AB Bofors genom en speciell grupp inom bolaget med uppgift att utveckla Nobelintresset. I samarbete med Vetenskapsakademien togs initiativ till ett vetenskapligt symposium, som ägnades "Current argument on early man". Det ägde rum den 22-26 maj 1978 och besöktes av framstående forskare från hela världen. Detta forskningsutbyte under intim samvaro i behaglig miljö rönt stor uppskattning och har senare fortsatt kring olika ämnen.

En stiftelse bildas

Genom att olika krafter samverkat kan man säga att ett museum kommit till och verksamheter enligt kommitténs intentioner påbörjats. Nu gällde det att finna en form för den fortsatta verksamheten. Kommitténs förslag innebar att en stiftelse skulle bildas genom Karlskoga kommun, AB Bofors, Örebro läns landsting och Nobelstiftelsen.

En dröm höll på att gå i uppfyl-

lelse, en dröm som funnits tidigt men förträngts i slummer. Redan 1897 - snart efter Nobels död - hölls ett minnestal i Karlskoga praktiska skola av läraren där och skaparen av Breddablick, ingenjören K. A. Ekman, som bl a yttrade:

"Det vore därför önskvärdt, att aktiebolaget Bofors-Gullspång såsom en relik bevarade Björkborns herrgårdsbyggnad, samt att vederbörligen lemnade i oförändrat skick ett eller två af de rum, han der bebodde."

Minnesvärda händelser under de år som gått

178 i maj anordnades det första Nobelsymposiet på Alfred Nobels Björkborn. Ämnet var "Människans ursprung" och deltagarna i symposiet var världens främsta arkeologer och antropologer.

I samband med Nobelsymposiet arrangerades en sommarutställning i Karlskoga Konsthall. Utställningen var en vandringsutställning från Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm och handlade om "Människan".

Årt kungapar besökte för första gången Björkborn och kungen delade ut en medalj till Mary Leakey, en av de mest framstående arkeologerna på Nobelsymposiet. I juni öppnade Nobelmuseet officiellt för allmänheten. 1979 handlade Nobelsymposiet om geologi och en utställning om mineraler fanns att beskåda i Konsthallen.

1981 var det dags för ett symposium om "Vetenskap, teknik och samhälle på Alfred Nobels tid". Sven Odby, John Waller och Gertie Ågren fick i uppdrag att ordna en utställning med anknytning till symposiums ämne. Det blev "Att resa på Nobels tid" som visade hur man med häst och vagn, järnväg etc. transporterade sig i slutet av 1890-talet.

1982 var ett mycket viktigt år. Efter många års enträget arbete av bl a Kristina Winberg bildades så Stiftelsen Alfred Nobels Björkborn. Stiftelserna var Nobelstiftelsen, Karlskoga kommun och AB Bofors. Stiftelsens ändamål är att på Björkborn "skapa ett centrum för Nobelminnen och anordna vetenskapliga, tekniska och kulturella aktiviteter". Denna stora händelse ägde rum den 4 juni, som var en strålende sommarkdag.

Året därpå, i 1983 - firades 150-års minnet av Alfred Nobels födelse. På Björkborn hedrade vi minnet av Alfred Nobel genom att återinviga hans laboratorium. Kung Carl Gustaf klippte det blågulsa bandet tillsammans med Drottning Silvia.

Många prominenta gäster från när och fjärran hade samlats på Björkborn. Familjerna Nobel och Solhman var rikt representerade.

Nobelsymposiet handlade om hormoner och i Konsthallen visades en utställning om "Människans inre". Den beskrev på ett pedagogiskt sätt hur

hormonerna arbetar i vår kropp. Utställningen hade tagits fram i samarbete med Karolinska Institutet.

I och med att Alfred Nobels laboratorium var rekonstruerat blev Björkborn mer intressant för besökare. Nu var samlingarna efter Alfred Nobel på plats. I herrgården finns möbler, böcker och personliga ägodelar och Nobels vackra land ämnas i vagnslidret.

Tack vare ett fint samarbete med olika museer och institutioner har vi idag världens enda Nobelmuseum.

Nobelsymposiernas ämnesområden skiftar och 1984 var det dags för ett kemisymposium.

Under 1985 hände en hel del i Björkbornstiftelsens regi. Inför årets Nobelsymposium, som handlade om hörsel, arrangerades populärvetenskapliga föreläsningar för skolorna och allmänheten. Professorerna Jan Wersäll och Åke Flock från Karolinska Institutet föreläste på ett lättfattligt och humoristiskt sätt.

På Nobelmuseet visades en utställning om örat, som var en del av en större utställning - "Sinnenas värld" - från Riksmuseet i Stockholm.

Hörselsymposiet var till minne av Georg von Bekesey. Tio år efter den första stora utställningen på Björkborn, visades ännu en gång vackra konstföremål ur Bekeseyns samling. Föremålen var utlånade av Ostasiatiska Museet i Stockholm.

Ett minisymposium för företagshälsöverspersonal i Värmlands och Örebro län arrangerades i Bofors Samlingshus. Symposiet var mycket välbesökt och uppskattat.

1986 var året då Karlskoga firade 400-årsjubileum. Bofors och Karlskoga kommun hade under flera år planerat att färdigställa ett kanonmuseum och planerna verkställdes i samband med jubileet.

I stället på Björkborn placerades en historisk utställning om Bofors 40 mm luftvärnskanon, ett första steg mot ett komplett kanonmuseum. Den drivande kraften bakom detta var Sven Jungmarker, chef för Bofors skjutfält.

Värnpliktige Ragnar Sohlman hade sekreterare på lägret.

— Av Alf Bande —

Så här års för precis 90 år sedan, i början av 1898, anmälde sig Ragnar Sohlman från Bofors till värnpliktstjänst vid Livregementet till fot. Sommarövningarna var förlagda till lägret Sannahed intill Kumla och Hallsberg. Han blev i särklass det årets märkligaste beväring. Han stod mitt uppe i arbetet med utredningen av Alfred Nobels dödsbo. Av den anledningen fick beväringen Sohlman speciella förmåner, som var så unika att det skrevs om dessa i flera svenska tidningar.

Karlstad Tidningen skrev speciellt mycket om Alfred Nobels testamente, om Bofors och om Ragnar Sohlman. Den här notisen var införd i tidningen den 12 maj 1898:

"Som nämnts i tidigare nummer av denna tidning undergår ingenjör Ragnar Sohlman från Björkborn i Karlskoga övning på Sannahed i egenskap av värnpliktig och består han sig med egen sekreterare och jämväl har egen rikstelefonsamt tvenne velocipeder till sitt förfogande, en för den korpral som dagligen befordrar hans post till och från Hallsberg, och en för eget bruk, då han besöker den expeditiionslokal man låtit ordna åt honom i Halls-

berg och dit han beger sig så fort han blir ledig från den dagliga tjänsten".

Märklig beväring

Givetvis var detta en märklig beväring och man förstår att tidningarna skrev härom. Man berättade naturligtvis också att Ragnar Sohlman vid den här tidpunkten var en av utredningsmännen i Alfred Nobels dödsbo.

Till övningarna vid Sannahed sommaren 1898 hade Ragnar Sohlman rest sedan han fått löfte om att på sin fritid få arbeta med utredningen och Alfred Nobels testamente. Här kan avslöjas att sekreteraren, som under läger tiden bosatte sig i Hallsberg, var en känd karlsko-

Ragnar Sohlman vid tiden för den märkliga värnpliktstjänstgöringen.

Fortsättning från föregående sida

Uställningen invigdes den 30 maj av Nobel Industriers koncernchef Anders G. Carlberg. Nobelmuseet besöktes av ett stort antal turister från när och fjärran. Nobelveckan arrangerades för fjärde gången tillsammans med Centrumföreningen och Karlskoga kommun.

En av de vackra sommarkvällarna - det var sommar det året - fylldes herrgårdsparken av glada människor till en festlig grillfest. Ewert Ljusberg, känd trubadur, framträdde i parken inför en stor och road publik. I augusti arrangerades för första gången en forskarskola på Alfred Nobels Björkborn, 25 gymnasieelever från Karlskoga och Stockholm studerade "Kommunikation" i en veckas tid. Professorer från olika universitet och institutioner höll stimulerande föreläsningar.

Tanken med forskarskolan är att stimulera forskningsintresserade ungdomar. En av eldsjälarna bakom denna verksamhet är professor Jan Wersäll från Karolinska sjukhuset.

I maj 1987 bildades Vänföreningen för att stödja Nobelmuseets verksamhet och utveckling. Det mycket positiva gensvar vi fått från enskilda och företagare i Karlskoga bidrar gott för framtiden.

Forskarskolan i början av augusti handlade om "Kemin i samhället". Ungdomarna som deltog var mycket ambitiösa och stimulerades till utmärkta grupparbetsövningar.

I augusti arrangerades för första gången ett forskarforum, där ämnet som diskuterades var benmärags transplantation. Ett 40-tal svenska läkare var inbjudna att delta tillsammans med världens främsta experter på området. En av de främsta och kanske den mest kände var professor Robert Gale från USA. Han var i Sovjet efter Tjernobylkatastrofen och transplanterade benmärk på strålningsskadade personer.

Årets Nobelymposium hade ett mycket intressant tema nämligen "Framtida vacciner". Världens främsta forskare inom det här området samlades än en gång på Alfred Nobels Björkborn för att diskutera nya rön.

Vi fick låna en utställning från Världshälsöorganisationer i Geneve, som beskrev olika vaccinprogram, vilka med framgång hjälpt människor från att insjukna i svåra sjukdomar.

Så är vi då framme vid 1988, det tionde året i Nobelmuseets historia. Vi ska göra vårt allra bästa för att fira detta med olika aktiviteter under året. Vi känner förväntningarna från våra "Vänner" och det är mycket stimulerande.

Gertie Ågren

gabo vid namn Salomon Johansson. Hans arbetsuppgift blev att sköta Sohlmans omfattande korrespondens och ombesörja andra ärenden och uppdrag åt den unge ingenjören.

Ville ej ha uppskov

Ragnar Sohlman hade 1898 blivit disponerat för AB Bofors Nobelkrut och var endast 28 år gammal när han fick lämna arbetet vid Björkborn för repetitionsövningarna på Sannahed. Trots det viktiga arbetet med testamentet efter Alfred Nobel så anmälde han sig till militär tjänstgöring. Ett uppskov ville han inte begära. Värnpliktstjänsten hindrade honom inte från att leda arbetet och verka som testamentesekretör.

Framtiden har visat vad viktigt detta uppdrag var. Testamentet blev som bekant "prövat och lagfäst" vid häradsrätten i Karlskoga. Detta tack vare Ragnar Sohlmans insatser.

I en uppgift om testamentets lagfäst och den bouppteckning, som hade ägt rum i Björkborn den 30 oktober 1897, skrev Karlstad Tidningen den 9 november 1897 följande:

"Den avlidne har efterlämnat egendom i Sverige, Frankrike, England, Skottland, Italien, Tyskland, Österrike, Ryssland och Norge. Samtliga boets tillgångar skrivs till 33.233.792 kr och 20 öre. Skulderna är 1.646.589 kr och 92 öre."

Fotnot: Ragnar Sohlman föddes i Stockholm den 26 februari 1870. Efter examen vid Tekniska högskolan, avdelningen för kemi, arbetade han tre år i USA innan han 1893 blev assistent hos Alfred Nobel. Han var testamentesekretör i Alfred Nobels dödsbo åren 1897-1900, disponerat för AB Bofors Nobelkrut 1898-1919. Han avled 1948. Han titulerades då kommerseråd, vilket han utnämndes till 1919.

KARLSKOGA GRAFISKA AB
är sponsor för detta nummer av medlemsblad. Stort tack!
Styrelsen

Nobeldagen den 10 dec 2021

Nobeldagen den 10 december började med samling runt Alfred Nobels byst framför Björkborns herrgård vid Nobelmusset i Karlskoga (omslagsbild). Arrangörer för dagen tillsammans är Nobelmuseets vänner, Nobelmuseet i Karlskoga, Karlskoga kommun, Svenska kyrka i Karlskoga, Odd Fellow-logen 46 Alfred Nobel, Karlskoga – Nobel Rotaryklubb samt Möckeln Innovation.

Årets Nobeltal framfördes av Boris Holm, styrelseledamot på Nobelmuseets vänner. Han lyfte Alfred Nobels betydelse i vår tids värld och oss i Karlskoga. Han berättade bland annat om Nobels verksamheter både i Europa och Asien. Hans namn finns överallt i världen till exempel Akzo i Nederländerna tog namnet Nobel när de köpte Nobel Industrier på 90-talet. Huvudgatan i Baku heter Avenue Nobel för att nämna några. Det skrivs fortfarande böcker om honom, han slutar aldrig att fascineras. Boris har också varit aktiv att ordna resa till Baku och Nobelmuseet där. En reseskildring på den resan finns på Nobelvännen nr 2, 2019 sid 17–23. Ett framstående möte mellan städer där Nobelmuseerna, Baku, Batumi, San Remo och Karlskoga finns i planen men har fått skjutas upp på grund av pandemin. Nu får vi se hur det blir med den planen beroende på situationen i världen efter krigsuppbrottet mellan Ryssland och Ukraina! Läs hela Nobeltal efter denna artikel.

Fanfar för dagen framfördes med valt-

Nobelalen 2022 hölls av Boris Holm från Nobelvännerna

horn av Emma Vahlström, Karlskoga Kulturskola. Efter talet lades kransen vid Alfred Nobels byst och salut för dagen "Dubbel svensk lösen" till Alfred Nobels ära sköts av Alf Prytz och Kent Connedal från Bofors Testcenter.

Efter uteceremonin bjöds det på glögg och pepparkaka med mingel inne i värmen på Mötesplatsen. Under tiden vi väntade på Nobellunch fick vi lyssna på musik av Sören Karlsson på piano, kantor på Svenska kyrkan i Karlskoga och Torbjörn Rapp på cello, lärare på Kulturskolan i Karlskoga. Vackert och värdigt för dagen.

Efter maten var det dags för utdelning av årets stipendier. Nobelvännernas hedersutmärkelse gick till Edith Oldenburg som mångårig guide på museet. Edit är mycket kunnig om Alfred Nobels historia och behärskar flera språk

som guide. Karlskoga kommuns konststipendium till Alfred Nobels minne 2021 gick till Cecilia Uhlin, som tyvärr inte kunde vara med personligen utan var med oss via länk. Kulturnämndens ordförande Margareta Rosberg delade priset till henne. Årets Alfred av Möckeln innovation fick Edvin Resebo på

Amexci ta emot. Amexci AB tillverkar svenskutvecklad Gravity SLS 3D-skrivare och har som företag utvecklats till ett världsföretag på bara fyra år! Det Amexci har gjort är en dröm för många företag och är en förebild för många företagare.

Text och Foto Jaana-Kaisa Björk

*Nobelvännernas
hedersutmärkelse gick
till Edith Oldenburg
som mångårig guide på
museet här tillsammans
med pristagare för Årets
Alfred av Möckeln
innovation, Edvin
Resebo på Amexci.*

*Äldre generationens
ingenjörer var snabba
på att tala med Edvin
Resebo från Amexcis
framgångskoncept.*

Nobeltal 2021

Bästa Karlskoga, tillresande och tillika nobelvänner.

Det är nu 2 år sedan vi kunde träffas på detta sätt 10:e december för att fira Alfred Nobel och Nobeldagen. Förra året var firandet reducerat p.g.a. pandemin.

Alfred Nobel var totalt kort tid i Karlskoga, men har trots det haft ett avgörande inflytande på ortens utveckling. Nobelnamnet är mycket stort i världen liksom intresset för nobelprisen. Akzo i Nederländerna tog t.ex. nobelnamnet när man köpte Nobel Industrier. Detta kunde ses i Arnhem då man monterade upp den nya skylten med Akzo Nobel 1993.

Dynamit, röksvagt krut och tändhatten är exempel på nytänkande och som i mycket utgjort grunden för nobelprisen. Utveckling av civila produkter intresserade också Alfred Nobel.

Det har kommit ut två mycket intressanta böcker om Nobelfamiljen:

1. Ingrid Carlberg.
"Den gåtfulle Alfred"
2. Bengt Jangfeldt.
"Immanuel Nobel och söner"

Alfred och bröderna Ludvig och Robert bedrev verksamhet i många länder, vilket dessa böcker beskriver. Samarbete och motsättningar präglade deras samarbete. Alfred var lite av en vagabond med bostäder i flera städer. Var bodde han egentligen? Till slut blev det stadfast att Björkborn var hans hemvist.

Dock var Alfred Nobel aldrig i Baku eller Batumi, men understödde bröderna

Ludvig och Robert i deras uppbyggnad av en världsledande oljeindustri i Baku samt flera andra militära liksom civila produkter. Nobelnamnet är mycket stort i Baku med den största gatan Avenue Nobel.

Efter besök i Baku 2016 och Batumi 2019 planerades återträff med Batumi förra året i Karlskoga, men den fick ställas in. Det har även varit kontakter med San Remo. Nobelmuseer finns i Baku, Batumi och San Remo. Stort intresse har visats från Azerbajdžans ambassad. Tänk om vi kunde ordna ett möte i Karlskoga med representanter från de olika museerna!

Vad har hänt på Björkborn under de senaste 2 åren?

1. Brobygget har äntligen kommit igång med planerad invigning till Valborg 2022
2. Konferenslokal
3. Soldäck utanför Stallet
4. Kokboksutställning
5. Renovering i herrgården
6. Kemishowerna fick avbrytas våren 2021, men vi hoppas kunna återuppta dem till våren 2022.

Alfred Nobel är en dörröppnare! Marknadsföring bör ökas i samarbete med andra intressenter. Nationellt och internationellt! Detta borde ge fler turister till Björkborn och Karlskoga och göra staden mera känd!!

I åtanke och att vi kunnat samlas här i år utbringar vi ett fyrfaldigt leve för Alfred Nobel.

Boris Holm Nobelvännen

Karlskoga Kammarkörens konsert "Värmland i våra hjärtan" på Mötesplatsen 13 oktober. Ledare för kammarkören är Kristina Folker längst till vänster. Här berättar Lars Svan, en av körmedlemmarna om kommande sång för lyssnare.

Samarbete med Karlskoga konsertförening fortsätter

Hösten 2021 hade Karlskoga Konsertförening lagt fyra konserter på Mötesplats Alfred Nobel. Trots pandemin hann man genomföra alla konserterna. En av konserterna var Karlskoga kammarkörens konsert *Värmland i våra hjärtan* i oktober. Det var bland annat sånger till texter av Selma Lagerlöf tonsatt av värmlänningen och musikprofilen Urban Dahlberg, som *Ack nog kan man älska och drömma* och uruppförande av sången *Hoppas*. Utöver dessa framfördes bland annat sånger till texter av Gustav Fröling och av Allan Furendal, framlidne karlskogabon, hans sång med text om En visa om Karlskoga. Kristina Folker är körledare till kammarkören och hon arbetar som kantor i Karlskoga församling på dagarna.

Åhörare i princip fullsatt salong njöt av vacker musik i höstmörkret i Stallet. Riktig Kura skymning stämning.

Vårsångens 2022 konserter på Nobelmuseet började den 19 februari med en kammarkonsert av Ludwig van Beethovens sonater för violin och piano framfört av Katarina Andreasson, violin och Peter Friis, piano för fullsatt Mötesplats. Detta var ett försenad 250-årsfirande av Ludvig van Beethovens födelse. Firandet fick skjutas upp två gånger på grund av pandemin. Undertecknad försökte hinna njuta av den vackra musiken mellan arbetet i köket, som nobelvän, för fikar på pausen! Musiken hjälpte till att jobbet gick som en dans.

Den 20 mars är det dags för nästa konsert för våren på Nobelmuseet med

Blå Bergens kammarstråkar- Möt våren i folkton, med musik av bland andra von Koch, Wirén, Herjö med inspiration av svensk folkmusik och Suk och Grieg med intryck av sina respektive länders folkmusik. Sedan blir det två konserter till. Läs mera på sidan 35 i denna tidning.

Du som medlem kommer in med rabatterad pris. Läs mera i Medlemsinfo. Övriga Konsertföreningens konserter kan du läsa på www.konsertforeningen.se

Text och bild Jaana-Kaisa Björk

Medlemsinformation, öppettider mm.

Hemsida www.nobelvannen.se

Vår ansvarige för hemsidan i styrelsen heter Olof Frisk. Du kan läsa på hemsidan det senaste som har hänt och kommer att hända www.nobelvannen.se.

Medlemsavgift för 2022

Betalas in fr.o.m. januari 2022. Enskild medlem 180kr/år

Medlemsavgift betalas på bankgiro nr: 5967-5074.

Skriv på ditt namn, adress och e-mailadress på inbetalningen. **OBS!** Byter du postadress eller mailadress låt oss veta det. Skicka det till Anita Öjendal, Trestegsvägen 6, 69154 Karlskoga eller via mail till: anita@ojendal.se Se vidare info också på vår hemsida www.nobelvannen.se

Medlemskort

Du får ett medlemskort med i tidning! Medlemskortet finns längst bak i tidningen. Ta med senaste tidningen när du besöker museet för att få de förmå-

ner gäller som medlem. Du kan också klippa sista sidan efter markerad linje. Där finns ditt namn och din adress och på andra sidan finns Nobelmuseets Vänners logotype och år som medlemskortet gäller. Du kan också ta ett foto med din mobil på medlemskortet och foto på din adress på andra sidan. Välj vilket som är bäst för dig!

Gratis inträde till Nobelmuseet

Du får gå gratis till Nobelmuseet om du är medlem. Säg det bara i kassan där man köper biljetter och visa ditt **medlemskort**, som nu finns längst bak i tidningen med ditt namn och adress på. Du kan också ta ett foto med din mobil på medlemskortet och foto på din adress på andra sidan. Välj vilket som är bäst för dig!

Rabatterad pris på konserter på Mötesplats Alfred Nobel!

Du som är medlem i Nobelmuseets Vänner har möjlighet att gå på Konsertföreningens konserter på Mötesplats Alfred Nobel på rabatterad pris. Ordinarie biljettpriset

för Vuxna 250kr, för Nobelmuseets Vänner 210kr. Ungdom 10-25 år 125kr. Barn gratis. Vilka konserter det gäller får du information på Konserthörsningens hemsida www.karlskogakonsertforeningen.se, lokaltidningen eller på vår hemsida www.nobelvannen.se

Biljetter köper du på Spångs Bokhandel Bergmansgatan 4, Karlskoga. Betala kontant eller Swish 123 691 70 41 eller på Nortic www.nortic.se
För att du kan få rabatt måste du bevisa ditt medlemskap – Tag med din senaste tidning Nobelvannen eller fota ditt namn och adress längst bak i tidningen med din mobil.

Öppettider för Nobelmuseet i Karlskoga

Fram till den 29 maj är museet öppet lördagar och söndagar med guidningar kl.12.00 och 13.00.

Under sommarperioden **4 juni-28 augusti** är öppettiderna tisdag till söndag kl. 12.00 -15.30 med guidningar kl. 12.00 och 13.00. Biljetter till museet köper du på Caf  et.

Café Alfred Nobel i ansl  tning till Nobelmuseet i Karlskoga

Caf  et finns i en underbar vacker herrg  rdsmil   på Mötesplats Alfred Nobel. H  r serveras kaffe/the, dricka med bullar och kakor samt goda smörgåsar. **Fram till den 29 maj** har caféet samt souvenirshopen öppet kl. 12.00.16.00 de lördagar och söndagar som det   r guidning. Under sommarperioden **4 juni-28 augusti**   r öppettiderna kl. 11.00-16.00 tisdag till söndag.

Se hemsidan: www.nobelkarlskoga.se eller ring tel. 0586-245 245 för mer information.

Kontaktinformation Nobelmuseet i Karlskoga

Bj  rkbornsv  gen 10, SE-691 33 KARLSKOGA

Tel: 0586 - 245 245

E-post: info@nobelkarlskoga.se | www.nobelkarlskoga.se

Anneli Lyckeborn

platschef 076-82 64 090, 0586-245 245

anneli.lyckeborn@nobelkarlskoga.se

Klipp ur
och spara!

MEDLEMSKORT

Nobelmuseets vänner

2022

Händer i vår på Nobelmuseet i Karlskoga

Lördagen den 30 april kl. 16.30 Invigning av nya Björkbornsbron och därefter, kl. 18.00, startar Valborgsmässaofirandet enl. tradition på Nobelmuseet.

Lördagen den 14 maj kl. 18.00 Hållén Duo – Speglingar

Lördagen den 4 juni öppnar sommarsäsongen på Nobelmuseet med dagliga guidningar mm och Cafét är öppet alla dagar utom måndagar.
Läs mera på Medlemsinfo.

Onsdagen den 8 juni kl. 20.30 (Obs! Tid) Nobelkvintetten med vänner

S|E|B

Karlskoga
Telefon 0771-62 10 00

B

Returadress: Anita Öjendal, Trestegsvägen 6, 69154 Karlskoga

Vill du hänga med i
utvecklingen?

Sök framtidens jobb
i KARLSKOGA